

מעדני אשר

פרשת משפטים - שנת תשפ"ה גליון תתרט"ז
שנת 22 לממלכת התורה מעדני אשר

שאלות והקידות בענייני פרשת השבוע

י"ל ע"י מכון "מעדני אשר" בית שמש

האם יש איסור לרופא בחינם כיון שרופא שמרפא בחינם אינו שוה כלום?

בפרשתו כ"א י"ט ורפא ורפא וגו'

בגמ' ב"ק פ"ה ע"א וכן ברכות ס' ע"א דרשינן מהפסוק הנ"ל דניתנה רשות לרופא לרפאות.

הנה בפנים יפות בפרשתו כתב נראה פירושו דודאי מצוה לרפאות שהרי מחללין שבת על פיקוח נפש, אלא דה"א שאסור ליקח שכר על זה, כדון כל מצוה שאסור לעשות בשכר, וליף מהאי קרא דכתיב ורפא ירפא דצריך לשלם שכר הרופא, משמע שמותר ליתן שכר, וזה שדקדקו שניתן רשות לרופא, ולא אמר סתם שניתן רשות לרפאות, דזה שניתן רשות לרופא שאומנתו בכך, והטעם שהתירה התורה זה משום שיזרז הרופא ברפואתו כמ"ש בגמ' ב"ק פ"ה ע"א אסיא דמגן במגן מגן שוה, משמע מדבריו שרופא מותר ליטול שכר כמה שרוצה.

וכן משמע בראשונים שכתבו דלכן צריך קרא דהויא אמינא שרק בחנם מותר אבל בשכר אסור לרפאות, וכמו כל מצוה שאסור ליטול שכר, קמ"ל קרא דמותר לרופא לרפאות אפילו בשכר, כך כתב בתוס' הראש ברכות ס' ע"א בשם ר' יעקב מאורלייניש, וכן בתוס' רבי יהודה החסיד. וכן בשו"ת תשב"ץ סימן כ'.

מעדני אשר: הראשונים לא כתבו מדוע כאן יש היתר ליטול שכר אלא גזירת הכתוב הוא.

אבל להלכה קימ"ל יור"ד סימן ש"ל ס"ק ב' דרופא אסור ליטול שכר החכמה, רק שכר הטורח והבטלה מותר.

מעדני אשר: ולא שייך לומר על זה אסיא דמגן במגן מגן שוה, כיון שמקבל שכר בטלה וטירחה.

ובגליוני הש"ס ברכות ס' ע"א כתב יש להסתפק אם הרופא מוחל על התשלומים, יש לומר דאין בזה מידת חסידות שירפא בחינם, מטעמא ד"אסיא דמגן במגן מגן שוה.

ובשו"ת שבות יעקב ח"א סימן פ"ו פשיטא ליה שהרופא רשאי למחול, ואך החולה הוא שיש לו לשלם משום אסיא דמגן. אבל אם החולה משלם יכול הרופא למחול ושלא לקבל

האם בזמננו אסור לחולה להתרפאות ברפואות שנזכרו בגמרא? בפרשתו כ"א י"ט ורפא ירפא

איתא בגמ' ב"ק פ"ה ע"א מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות.

הנה בגמרא מצאנו בהרבה מקומות עיין שבת ס"ז ע"א, וכן ק"ט וכן ק"י, עיין גיטין ס"ח וכן ס"ט וכן ע', ועוד בהרבה מקומות כמה דפים מלאים של רפואות לכל מיני מחלות שונות ומשונות, בענין מדוע נזכרו בגמ' רפואות הא חזקיה גזו ספר הרפואות עיין בספר מעדני אשר פרשת בעלותך תשס"ז

יש לחקור האם בזמננו אפשר להשתמש עם כל הרפואות שנזכרו בגמרא או דילמא יש איסור להשתמש עם הרפואות שנזכרו בגמ'?

הנה איתא בתוס' מועד קטן י"א ע"א א' שהרפואות שבש"ס אינן טובות בזמן הזה, משום דנשתנו הטבעיים

וברבי עקיבא איגר שבת ס"ז ע"מ א' מביא בשם המהר"ל בלקוטים שבסוף הספר וז"ל אמר לנו מהר"ל כל הרפואות שבכל התלמוד אסור לנסות אותם משום דאין אדם יכול לעמוד על עיקרון וכי לא יעלו בידם ילעגו וילגלו על דברי חכמים, מלבד הא דאיתא בגמ' שבת ס"ז ע"א מי שיש לו עצם בגרונו מביא מאותו המין ר"ל מאותו מין עצם ויניחו לו על קדקדו ויאמר הכי חד חד נחית בלע בלע נחית חד חד והלחש הזה בדוק ומנוסה לכן אותו לבד מתירו ולא שום אחד יותר.

ובים של שלמה חולין פרק ח' סימן י"ב כתב שיש חרם מהקדמונים שלא להשתמש ברפואות שנזכרו בגמ' כדי שלא להוציא לעז על החכמים הקדמונים ולא ידעו שיש שינוי במקומות וכל שכן בזמנים שהדורות פוחתים והולכים ואם הראשונים כענקים אנו כיתושים, עיין שדה חמד מערכת ר' אות נ"ד אריכות.

ובשו"ת חוות יאיר סימן רל"ד כתב שאלתי פי רופא מומחה ולמדן מופלג איך יכתבו מתוך ספרי רפואות הישנים רפואות מורכבות במדה ובמשקל לדורות תשי כח הללו, והשיב לי כי באמת לרופא מומחה ומובהק חרפה היא וקלון לעשות כך, ומ"מ אין כאן קושיא כי בערך חולשה מקבל הרפואה מכחו כך חולשת כח העשבים והשרשים והפרחים וב"ח והדומים וסגולתן כי האדם ניזון וחי מהם וכח עולם הקטן נתלה בגדול.

גליון זה נודב ע"י ידידנו הרב **שלמה יצחק שוורץ** שליט"א לרגל שמחת הולדת בנו במז"ט וברכת מזל טוב לאביו הגאון **יחזקאל אהרן שוורץ** שליט"א רב דקהל חסידים הר יונה - דומ"צ שערי הוראה חתן הגאון **שמואל אליעזר סטון** שליט"א נאב"ד מערב בני ברק - ושערי הוראה ולחמיו הגה"צ **רבי ירחמיאל ישראל יצחק דנציגר** שליט"א בן כ"ק **אדמו"ר מאלכסנדר ארז"ב** יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות יזכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו

גליון זה נודב ע"י ידידנו הרב **ישראל אפרים פישל ראטה** שליט"א ירושלים לזיכוי רבבות יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות

גליון זה נודב ע"י ידידנו הרבני הנגיד מגדולי תומכי התורה בדורנו הרב החסיד **יחיאל מיכל רוזנברג** שליט"א מונטריאל לעילוי נשמת אמו האשה החשובה מרת **פייגא רוזנברג** ע"ה בת הרב **יחזקאל שרגא שאלמאן** ז"ל עמדה לימין בעלה הרה"ח **אברהם ישי רוזנברג** ז"ל בכל מפעלות הקודש לימין צדיק מרן הדברי יציב צ"ל נפטרה כ"ד שבט תשע"ז ת.נ.צ.ב.ה

גליון זה נודב ע"י ידידנו הרה"ג **זאב בעער** שליט"א ירושלים לעילוי נשמת זקנתו האשה החשובה מרת **מרים בת הרב מרדכי** ע"ה נפטרה כ"ה שבט ת.נ.צ.ב.ה

חשוב כהלכה

מדור זה נדבג ונשרן ע"י ידידנו ר' מרדכי ויסקינד הגר שליט"א - מנהגן חשיב כהלכה שינון וידיעת ההלכה | כל ההלכות הם משורש ומשנה ברורה

חידות דף היומי סנהדרין

- [א] היכי תימצי שלתלמיד מותר להיכנס עם רבו לבית המרחץ?
[ב] חידה איך דברי הבעל הטורים על הפסוק לא תחרוש שור וחמור יחדיו שייכים לדפים הללו בסנהדרין?
[ג] היכי תימצי שמבזה עבודה זרה ובכל אופן עבר באיסור חמור של ע"ז?
[ד] חידה. מי לא עובר באיסור כשמעביר את זרעו למוֹלך?
[ה] חידה. היכן מצינו כשעושה קצת עובר איסור, ואם יעשה הרבה לא יעבור איסור?
[ו] חידה. המהר"ל כתב (הובא במשנ"ב תקפ"א, וכ"כ בחיי אדם) שאם מתפלל בקברי צדיקים, ומבקש מהצדיק, ולא מה' בזכות הצדיק, הרי הוא קרוב לעשות בזה מעשה איסור-איזה איסור הוא קרוב הוא לעבור?
[ז] חידה. איזה איסור חמור מצינו שהשתנה בתקופה מסוימת מחמת סיבה שקרתה?

ידיעת הלכות שבת

- [ח] תוספת מלח ותבלינים לכלי ראשון שהורד מהאש. גב' קליין הורידה בליל שבת, מפלסת השבת את הסיר עם הדגים שהיה רותח ומבושל כל צורכו. היא טעמה מן הדגים וראתה שהיא שמה בסיר מעט מדי מלח בערב שבת, לכן לקחה מלח גס (אינו מבושל) והוסיפה אותו לסיר. האם מותר למשפ' קליין לאכול את הדגים בשבת? מה הדין אם היא הוסיפה לסיר הדגים פפריקה חריפה וכורכום, לאחר שטעמה וראתה ששמה מעט מדי מהם בערב שבת? (בשני המקרים אין בכוח התוספת שהוכנסה לסיר בשבת לתת לבדה טעם במאכל).
[ט] פלטה של שבת שכבתה ונדלקה. בליל שבת ראתה הרבנית שלזינגר שהפלטה החשמלית המחוברת לחשמל, ושדלקה בכניסת השבת איננה פועלת, לכן הודיעה למשפחה שהם יאכלו בסעודת היום את החמין קר. אחד מבני המשפחה לקח כוס שעמדה ליד הפלטה החשמלית ובטעות נגע בכבל החשמלי של הפלטה והיא התחילה לעבוד מחדש. החמין היה עדיין חם בחום של יותר מיד סולדת כשחזרה הפלטה לפעול וכן היה בגדר של מצטמק ורע לו מאחר ושכחו להוסיף לו מים כשהניחו אותו על הפלטה. האם מותר למשפ' שלזינגר לאכול למחרת בבוקר את החמין כאשר הוא חם?
[י] עגלת ילדים שהתפרק ממנה לגלגל. מעגלת הילדים של משפחת דויטש התפרק בשבת לגלגל ברחוב, תוך כדי השימוש. האם מותר להם להמשיך וללכת עם העגלה לבית?

כללי השתתפות

- כל תשובה נכונה, אפילו לשאלה אחת תזכה את השולח להיכנס להגרלה, יהיה הגרלה על שני פרסים ע"ס 500 ₪.
- כל תשובה נכונה על כל שאלה, הינה זכות נוספת להשתתף בהגרלה, כך שכל מי שישלח יותר תשובות לכל השאלות מגדיל את סיכויו בהגרלה.
- כל חודש, בראש חודש תערוך הגרלה בין כל השולחים, הזוכה יבדקו תשובותיו, יתקבלו אך ורק תשובות מפורטות.
- ניתן לשלוח כל שבוע את התשובות של אותו שבוע, או עד ראש חודש.
- שימו לב חשוב מאוד: קבלת התשובות הינה אך ורק לפסק מערכת משיב כהלכה 0775558617 או במייל meir.s1000@gmail.com נא לציין בתחילת המכתב על כמה שאלות השיבו, וכמו"כ שם מלא, כולל/ ישיבה. ועיר וטלפון וכמו"כ נא לציין על איזה פרשה השיבו. [לברורים ופרטים נוספים בטלפון 0533154010 בשעות הערב בין 8:00-9:00 בלבד]. השולחים בכתב יד, בפסק, להקפיד על כתב ברור וקריא שיהיה ברור לאחר משלוח הפסק. כתב לא ברור לא יכנס להגרלה. יש עדיפות לשלוח תשובות מוקלד במייל כי כך זה יכנס בעזרה"ל לספר שיצא לאור בעתיד בל"ג.

האם מותר למלוה לתבוע את הלוה

כשהוא מסופק אם יש לו כסף לפרוע?

בפרשתן כ"ב כ"ד אם כסף תלוה את עמי וגו' לא תהיה עליו כנושה.

יש לחקור האם האיסור דווקא כשיודע בודאי שאין לו לשלם אז איכא איסור אבל אם הוא מסופק מותר או דילמא אף כשהוא מסופק אסור לתבוע דהויא ככל ספיקא דאורייתא דאזלינן לחומרא ורק כשיודע בודאות שיש לו לשלם מותר לתבוע.

הנה מלשון המחבר בש"ע חו"מ סימן צ"ז, וכן מהרמב"ם הלכות מלוה ולוה פרק א' הלכה ב' דכתב אסור לנגוש את הלוה לפרוע כשיודע שאין לו, משמע דדוקא כשיודע בודאות שאין לו אסור, אבל אם הוא מסופק מותר.

יש להקשות: מ"ש מכל ספק דאורייתא דאזלינן לחומרא ואף ספק אסור, כך הקשה המנחת חינוך מצוה ס"ז, וכן במהר"ם שיק מצוה ס"ז, וכן במנחת סולת, וכן בכסף קדשים חו"מ סימן צ"ז, וכן בשו"ת משנה שכיר חו"מ סימן ל', וכן במשמרת חיים ח"ב ענינים בחו"מ סימן י"ג.

איכא כמה תרוצים

א. התורה לא אסרה כלל באינו יודע, כי אין אדם יודע מטמונותיו של חבירו, וא"כ ברוב הפעמים לא יתבענו, על כן אין איסור כלל לתבוע רק ביודע בודאי שאין לו, אבל אם מסופק אם יש לו מותר כך כתב במנחת חינוך מצוה ס"ז.

ב. לא דמי לכלל ספק דאורייתא דאזלינן לחומרא, דשאני הכא אם יש נכסים ללוה, אז ע"י דחיקתו של המלוה תתקיים פריעת בעל חוב מצוה, ובאופן כזה לא נאמר הכלל של ספק דאורייתא לחומרא, דדוקא היכא שיש רק איסור בספק אז אזלינן לחומרא כך כתב במהר"ם שיק על המצוות מצוה ס"ז, ויש לדון בדבריו דשבילי שלחבירו יש מצוה מותר לעבור על ספק איסור ו"ל אם אמרינן חטא כדי שיזכה חברך בספק איסור.

ג. לא שייך לומר ספק דאורייתא לחומרא, כיון דשייך כאן חזקה שיש לו, שהרי הלוה אסור לאבד ממון שבא לידו, א"כ אמרינן מסתמא עדיין בידו ולכך היכא שאין יודעים מותרים לתבוע, כך כתב בכסף קדשים בחו"מ סימן צ"ז, וכן כתב במנחת סולת מצוה ס"ז.

ד. ע"פ מה שכתב החינוך מצוה ס"ז דהא שאסרה התורה על המלוה לדחוק בלוה הוא דווקא מתוך כוונה לצער, א"כ זה שייך דווקא כשיודע שאין לו ותבעו ע"מ לצער, אבל אם אינו יודע אם יש לו, א"כ התביעה לא נועדה כדי לצער אלא כדי לגבות את כספו א"כ ליכא איסור כך כתב במשמרת חיים ח"ב ענינים על חו"מ סימן י"ג, וכן כתב בשו"ת שבט הלוי חלק י' סימן רס"ז.

האם לבעל מכולת מותר לתבוע את חבירו כשלא שילם לו?

יש לחקור האם האיסור לתבוע את חבירו שחייב לו כסף הוא דווקא כשחייב לו בתורת הלוואה אבל במקח וממכר ליכא איסור או דילמא בכל חוב יש איסור לתבוע.

הנה בכסף הקדשים חו"מ סימן צ"ז, עיין מנחת סולת מצוה ס"ז כתב וז"ל בחובות שאינם ע"י מלוה רק ע"י שכירות וכדומה לא שייך איסור זה, ואולי מ"מ נכון לזהר, וכן בשו"ת משנה שכיר חו"מ סימן ל"א הוכיח שהאיסור לתבוע הוא רק בהלוואה.

אבל בשו"ת שבט הלוי חו"מ חלק י' סימן רס"ז כתב דיש לחוש ללאו דלא תהיה עליו כנושה מדינא אף בהקפת חנות, ע"פ מה שדן הנתיבות בחו"מ סימן צ"ז בלאו דלא תעבוט עבטו האם זה שייך אף בהקפת חנות, וכתב וז"ל ונראה דבהקפת חנות ובכל דבר המבואר בחו"מ סימן ס"ז לענין שמיטה דלא נקרא הלוואה ואינו משמט ה"ל אינו בכלל האיסור דלא תבא אל ביתו, ואף דשם כתב הבית יוסף והסמ"ע דלא משום דהקפת חנות לא מקרי חוב לכך שמיטה אינו משמט אלא יש טעם אחר בהקפת חנות דלא משמט משום דדך להמשיך חוב שנה או שנתיים עד שיתקבץ סכום ידוע והויא כמלוה לנשך שנים וזה לא שייך כאן, מ"מ הא מסיק שם התומים דעיקר הטעם כמו שכתבו התוס' בכתובות נ"ה ע"א פרק אע"פ משום דאינו בהלוואת מעות, וטעם זה שייך גם בכאן א"כ צריך להיות מותר לעבוט חוב של מקח וממכר ומסיק: דמשום חומר האיסור אינני כותב למעשה שייסמכו על דעת התוס', דאפשר דהטעם היא כמו שכתב הבית יוסף והסמ"ע, א"כ כאן זה אינו שייך ויש לחוש לזה, לפי זה כותב השבט הלוי דה"ל לענין לא תהיה עליו כנושה יש להחמיר דאף כל החובות בכלל ואסור לתבוע את הבעל חוב מספק דשמה הילכתא כהבית יוסף וסמ"ע וצריך לזהר מדינא.

